

Cinquanta anys d'un Nadal blanc

Quan el matí del 24 de desembre de 1962 van començar a caure els primers flocs de neu ningú es podia imaginar que el dia de Sant Esteve petits i grans gaudirien d'una postal insòlita. La tarda del dia de Nadal les precipitacions es van intensificar i al matí següent el poble es va despertar cobert de blanc. Els testimonis en primera persona dels veïns i les fotografies que alguns d'ells van poder fer aquells dies ens ajuden a recordar una part de la història de Cubelles.

Encara que no hi ha informació específica de Cubelles, alguns mitjans de comunicació de l'època es van fer ressò del que tothom coneix com la "gran nevada". "La Vanguardia", per exemple, parlava de "La nevada más grande que ha caído en Barcelona desde hace casi un siglo". La neu havia sorprès molts fidels sortint de la Missa del Gall i va caure intensament durant tot el dia de Nadal. El setmanari "Villanueva y Geltrú", antecessor de l'actual Diari de Vilanova, va publicar un suplement especial de quatre pàgines on explicava que la neu havia deixat gruixos de fins a 30 centímetres. I tot i que no hi ha constància escrita del que va passar a Cubelles durant aquells dies, els millors testimonis per explicar aquell fet insòlit són els propis veïns que per primera vegada van gaudir de la neu.

Les postals de la nevada

L'Antoni Pineda ha fotografiat la història de Cubelles de les últimes dècades. Seves són les imatges que ens ajuden a comprovar què va passar aquells dies. De les seves instantànies es pot comprovar l'evolució de la nevada. L'Antoni explicava al programa "El cafè del mig" de Ràdio Cubelles, conduït per Lolo García, que el dia 24 de desembre de 1962 va sortir a fer fotografies. "Feia molt vent i ja hi havia una mica de neu a la vorera del Passeig Narcís Bardají. Era la primera vegada que veia la neu d'aquella manera i vaig pensar que havia de sortir a immortalitzar el moment per si no nevava més".

A la nit, quan els veïns es van trobar a la Missa del Gall, ja plovia aigüaneu. Durant la homilia els rumors que la nevada s'intensificava van córrer com la pólvora. La Rosa Maria Escardó tenia 21 anys, s'havia casat al mes de juny, estava embarassada de sis mesos i recorda que en sortir de la Missa del Gall els carrers de Cubelles començaven a estar emblanquinats.

Un 25 de desembre diferent

El dia de Nadal, a les 8 del matí, l'Antoni Pineda ja buscava companys de viatge per anar a fotografiar aquella nova postal de Cubelles. "Al final, amb l'Antonio Armengol, l'Eduardo Granell, el Llorenç Avinyó i l'Andreu Planas vam anar a fer un recorregut pel poble. Vam estar als jardins de Can Travé i vam acabar fotografiant les vistes del poble des del

Una perspectiva de la Rambla.

to de España". L'Angelina i el Manel no van ser els únics que es van quedar sense dinar i la família el dia de Nadal.

Durant tot el dia 25 va anar nevant, al matí amb menys intensitat, a la tarda amb més força. Aquell dia "sempre hi havia ball a la Sala i hi vam anar. Jo m'havia posat les botes d'aigua per poder arribar amb comoditat, però quan vam sortir de la festa, la neu ja m'arribava per sota el genoll" explica la Rosa Maria Escardó. El seu germà Jordi era més petit, tenia 13 anys, però també recorda que en sortir del ball "gairebé no podíem tornar a casa de la neu que hi havia".

La Maria Rosa Ventura tenia 31 anys, estava embarassada de dos mesos del seu segon fill i tenia una filla de 2 anys, la Rosa. Quan va començar a nevar ningú era conscient que ho faria amb aquella intensitat. "Nevava poc i tothom va decidir anar al ball. Mentre estàvem a la Sala alguns veïns s'apropaven i explicaven que cada vegada els flocs de neu eren més intensos. El problema va ser a l'hora de tornar a casa". Quan el ball va acabar Cubelles estava cobert d'un mantell blanc. "No anàvem preparats i vam haver de carregar la nena al coll".

En Romà Bertran Oliva tenia una DKV Taxi de nou places del Sr. Batet. Com han narrat altres veïns de Cubelles, el dia de Nadal es feia ball a l'Aliança, a la Sala, i en Romanet havia d'anar a buscar els músics a Sitges. "De camí vaig deixar a l'Antonio Pineda i la seva mare a Vilanova. Al Vinyet vaig recollir un dels músics. La feina va ser per mi per recollir a la resta del grup ja que la neu començava a complicar la circulació". L'Antoni no sap com s'ho va fer el Romanet per arribar a Sitges ja que "al Racó de Santa Llúcia ja no es podien veure els límits de la carretera".

L'experiència encara es va complicar més quan un cop finalitzat el ball en Romanet va haver de tornar els músics a Sitges. "Eren les 3 de la matinada i feia estona que no passava cap cotxe per la carretera, per sort no va passar res". L'Antoni i la seva mare havien tornat amb el darrer tren i van pujar fins al poble amb la neu fins als genolls.

Mont Calvari", recorda en Pineda. Llavors no nevava, però es podien observar els foscos núvols que hi havia sobre el mar.

L'Antoni va tenir l'oportunitat de fer unes fotografies històriques que s'han convertit en la millor font d'informació, conjuntament amb els testimonis que van poder viure la nevada en primera persona.

"La tia Angelina i el seu fill Manel havien de venir de Barcelona amb tren per passar el dia a Cubelles. La neu ho va paraitzar tot, el tren es va espatllar i van haver de passar el dia de Nadal al tren", recorda la Rosa Maria Escardó Rosell. *La Vanguardia* d'aquell dia també explica que **"millones de metros cúbicos de nieve paralizaron casi totalmente la vida ciudadana e interceparon las vías de comunicación con el resto de España"**.

Jocs, ninots de neu i somriures per Sant Esteve

En Joan Vidal Urpí, que llavors tenia 11 anys, explicava al programa “El cafè del mig”, que feia molt fred però “pels nens va ser fantàstic. No havia vist mai la neu i recordo que jugàvem a tirar-nos boles al carrer Major”. A més, per resguardar-se del fred de tant en tant anàvem a l’hostal del Foix a jugar al futbolí.

En Jaume Fonoll Carbonell té molt present l’any de la gran nevada ja que s’havia casat el 28 d’octubre d’aquell any. La seva habitació tenia vistes als horts del carrer Nou. “Quan el dia de Sant Esteve em vaig llevar i vaig obrir la finestra estava tot nevat”, recorda. “Vaig haver de baixar a apartar la neu de la vorera amb la pala del gra de l’era. Hi havia més d’un pam de neu. Vaig fer un camí de casa el meu germà a casa l’àvia”.

El dia de Sant Esteve va sortir el sol. “Aquell dia vam pujar al terrat amb el meu marit i la meva cunyada. Vam fer un ninot de neu i ens vam fotografiar, era la primera vegada que veia la neu”, explica la Rosa Maria Escardó. L’Antoni coincideix en el fet que tots els veïns van sortir a gaudir de la neu i del bon dia. Fins i tot guarda instantànies d’alguns ninots de neu que es van fer aquells dies.

La Maria Rosa Ventura també recorda com la seva filla jugava amb la neu. Aquella època el carrer Nou encara era estret i on ara hi ha la plaça del Mercat, abans hi havia horts. “Era la primera vegada que la nena veia la neu i es va fer un fart d’entrar i sortir, feia boles i ens les tirava”.

Petits i grans sempre tenim la imatge bucòlica que en un Nadal ideal la neu és un element imprescindible. La postal era molt bonica “però no es podia fer res. No es podia circular i fins passats uns deu dies no vam poder treballar la terra”, explica el Romanet.

De fet, el Romanet recorda com havia d’anar per feina a Igualada i no ho va poder fer fins al 2 de gener. En canvi, pel Joan Vidal “va ser el Nadal més entranyable. Estàvem a casa, no hi havia televisió i com que feia fred i no podíem sortir, vam estar en família. Van ser unes festes molt familiars.”

L’Hostal del Foix i la benzinera.

Les conseqüències de la neu

El problema va venir posteriorment. “Els carrers es van convertir en pistes de gel” recorda la Rosa Maria. La neu va deixar pas al gel i va comportar molts inconvenients a tots els veïns. “Em tenien tancada a casa. No em deixaven sortir. Estava embarassada de sis mesos i tenien por que pogués caure.”

En els dies següents la neu va deixar pas “a l’aigua, el fang i el gel” explica el Jaume Fonoll. La Maria Rosa recorda que “el terrat estava glaçat i vaig caure, llavors estava embarassada de molt poc i em vaig espantar una mica”. Al final tot va anar molt bé.

El fort fred també era un inconvenient. “No teníem calefacció i ens escalfàvem amb el foc de la cuina econòmica. Dins de casa gairebé anàvem tan abrigats com al carrer. Recordo que anava fent les coses de casa i tenia un pot d’aigua calenta al costat per poder escalfar-me les mans”, explica la Maria Rosa. “Es va gastar molta llenya”, recorda el Romanet.

“Moltes canonades d’aigua, com que eren de plom, es van badar a causa del fred”, recorda el Jaume. Tampoc sabien si les teulades aguantarien el pes de la neu “ja que no estaven preparades i vam començar a treure-la amb pales”, recorda l’Antoni.

El dia 27 de desembre el Romanet i el seu company, l’Albert Miró, havien de treballar a l’escorxador. Sempre anaven amb moto a la feina però aquesta vegada “hi vam anar caminant”. La neu convertida en gel era perillosa.

L’Antoni va sortir a fer fotografies al matí al carrer Major i a la tarda als afores. Encara quedava neu. Les imatges eren de postal, la típica imatge del pessebre.

Quan feia molt de fred els ànecs que estaven migrant es deixaven caure a la zona de Les Salines. Llavors molts caçadors, sempre amb permís, els anaven a caçar. Això és el que va fer en Pere Gelabert el dia de Nadal del 1962. “Anàvem amb el Martínez, el Fernando i l’Antonio Mateo a caçar ànecs a Les Salines. Aquell dia la policia no ens deixava, però nosaltres teníem permís de l’amo dels terrenys. Vam haver d’esperar que sortís de la missa del dia de Nadal amb la intenció que ens confirmés el permís.”

Els camps no es van poder treballar durant uns dies però en Jaume explica que “pel sembrat va anar molt bé. La neu en va matar més de la meitat, però el que va sobreviure va donar un gran rendiment”. En canvi, el fred va penetrar a les ferides de les oliveres acabades d’esporgar i es van morir. “El llimoner que tenia el veï també va aguantar el fred, no eren arbres preparats per suportar aquestes temperatures”.

Una altra vista de l’Hostal del Foix.

Les glaçades de 1956

En un altre aspecte, molts cubellencs encara tenen present la glaçada de 1956. En Pere Gelabert recorda com l’agricultura va sortir molt perjudicada. “Es van morir gran part dels garrofers”, explica. La temperatura va arribar als 10°C negatius durant el dia, però en canvi no van veure la neu. No obstant això, l’Antoni Pineda recorda com l’aigua de la desembocadura del riu Foix es glaçava quan esquitxava la sorra.

En Romà Bertran recorda que el dia de la Candelera de 1956, el 2 de febrer, estava treballant per al Josep Marsé i amb un ajudant havien d’anar a llaurar amb el tractor la masia Mas Torrat de Vilanova. “Vam començar a llaurar al matí i a mesura que

avançava el dia la terra s'anava glaçant. A les 12 del migdia vam haver de marxar ja que el tractor no podia llaurar”.

El Romanet va tornar a la feina i llavors el Sr. Marsé li va demanar que anés al Mas d'en Pedro. “Sort que quan vaig arribar em vaig trobar la Pepa, la criada d'en Marsé, que em va preparar pa torrat a la vora del foc per tal que em recuperés”, explica encara conscient del fred que feia.

L'Antoni Pineda recorda alguna enfarinada als anys quaranta i, més recentment, les de 1993 i 2010. No obstant això, la nevada del Nadal de 1962 ha estat una de les més intenses que ha pogut viure Cubelles. Per molts cubellencs era la primera vegada que veien la neu i la coincidència amb les festes de Nadal ho va fer encara més especial.

L'apunt de Josep Miró, el meteoròleg

Ràdio Cubelles va emetre el dia de Sant Esteve d'aquest passat 2012 una edició especial del “El cafè del mig” dedicat al cinquantè aniversari de la nevada. El meteoròleg Josep Miró va intervenir al programa per explicar les particularitats que van coincidir aquell dia:

“Ni al 1956 ni al 1962 hi havia una estació meteorològica a Cubelles que recollís les dades exactes, però aquestes no eren molt diferents a les de Vilanova o Barcelona. Encara que segurament, pel fet d'estar al costat del riu Foix, les

temperatures eren una mica més extremes que a la ciutat veïna.

El 24 i el 25 de desembre de 1962 hi havia un anticicló situat a la zona escandinava, amb el punt central a Noruega i Suècia, i una petita depressió sobre les Illes Balears. Entre aquests dos punts d'acció es van produir vents de llevant amb un aire procedent de les estepes siberianes. El termòmetre va arribar a marcar els 3°C negatius.

A les glaçades del 1956 l'aire entrava del nord-est i era més sec. El Nadal del 62 l'aire molt fred va arribar amb recorregut marítim i va provocar aquestes precipitacions quantioses i intenses a tot el país”.

Agraïments

Romà Bertran Oliva, Rosa Maria Escardó Rosell, Jaume Fonoll Carbonell, Pere Gelabert Nadal i Maria Rosa Ventura Burgués. I a Lolo Garcia Izquierdo per cedir el programa el “El cafè del mig”, de Ràdio Cubelles, on va entrevistar Joan Vidal, Antoni Pineda i el meteoròleg Josep Miró.

Fotografies

Arxiu Antoni Pineda. Totes van ser fetes el dia de Sant Esteve de 1962.